

a külföldi diákjaim által feltett váratlan kérdéseknek. A Vezérkönyvvel ezt az időszakot kívánom lerövidíteni, megkönnyíteni azoknak a kollégáknak, akik e nem könnyű, de szép feladatra vállalkoznak: mert a tudásunk gazdagodik az évek során, s egyre tapasztaltabbak leszünk, ám az az öröm mindig megmarad, amit akkor érzünk, amikor diákjaink az első önálló (néha sutára sikeredett) mondatot elmondják anyanyelvünkön” (SZILI 2006: 10). Pontosan így van, s legyen is így, szívből kívánunk Tanárnőnek ilyen lelkes diákokat, energiát és időt a kutatómunkához. Tudom, aludni most sem lesz idő, hiszen most már az örökmozgó unoka ad feladatot napközben, de ennél nagyobb gondja sohase legyen! Isten éltesse, kedves Tanárnő!

Hivatkozott irodalom

- SZILI KATALIN 2004. *Tetté vált szavak: A beszédaktusok elmélete és gyakorlata*. Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- SZILI KATALIN 2006. *Vezérkönyv a magyar grammatika tanításához (A magyart idegen nyelvként oktató tanároknak)*. Enciklopédia Kiadó, Budapest.
- SZILI KATALIN et al. 2009–2010–2014. *A formától a használatig. Hungarian Grammar Exercises 1–3*. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelvi Lektorátus, [később] Magyar mint Idegen Nyelv Tanszék, Budapest.

SZABÓ T. ANNAMÁRIA ULLA
ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

NYELVTÖRTÉNETI ADATOK

Ismeretlen Bereg megyei települések

1. 2010-ben jelent meg a Bereg megye helységneveinek etimológiai szótára című monográfiám (SEBESTYÉN 2010), amelyben a történelmi Bereg megye területén ma található, illetve egykor létezett települések nevének eredetével foglalkoztam. Az általam felhasznált szakirodalom és az akkor hozzáférhető források alapján is kétséges volt számomra, hogy minden beregi helységet sikerült fellelnem. A megye polihisztor monográfusa, LEHOCZKY TIVADAR a háromkötetes monográfiájában az elpusztult helységeket is felsorolta (LEHOCZKY 1881–1882), de rajta kívül szintén több, ma már ismeretlen falut említ DEZSŐ LÁSZLÓ a kárpátjai ukrán nyelvjárásokat vizsgáló könyvében (DEZSŐ 1967). A szótár bevezetőjében utaltam arra, hogy a nagymértékű kenézi telepítési tevékenység során létrejöhettek olyan helységek, amik a sikertelen telepítés, háborús cselekmények, járvány stb. következtében rövid életűek voltak, s az elpusztult helységek írásos nyomai talán még felbukkanhatnak, előkerülhetnek az urbáriumok adatai között. Ez a hatalmas anyag ugyanis névtani szempontból ma még szinte teljes mértékben feldolgozatlan.

Az NKA által támogatott közgyűjteményi digitalizációs programnak köszönhetően a Hungaricana portálon elérhető a Magyar Nemzeti Levéltárban (MNL) őrzött urbári-

umok és összeírások egy részének (OL E 156) digitalizált adatbázisa. A több mint 250 fasciculusnyi gyűjtemény elsősorban 15–18. századi urbáriumokat tartalmaz. A legkorábbi beregi adatok 1554-ből származnak, a legkésőbbiek pedig a 19. század elejéről.

Az összeírások feldolgozásához a megye történeti személynévanyagának az össze-
gyűjtése céljából láttam hozzá, de az adatgyűjtés során számos olyan települést is találtam,
amikről eddig sem LEHOCZKYNÁL, sem más forrásokban nem történt említés.

Az újonnan fellelt helységek elsősorban a megye keleti részén, az ún. Krajnán, il-
letve a Munkácsról észak-északnyugatra található hegyvidéken, szintén kenézi alapítású
falvak között találhatók. Pontos földrajzi azonosításuk a hiányos adatok miatt azonban
nem mindig lehetséges, gyakran csak a felsorolásban említett szomszédos falvakból kö-
vetkeztethetünk egykori helyükre.

A névadatok alapján e falvak közös ismertetőjegye, hogy a telepítések második nagy
hullámában, a 16–17. század fordulóján jöttek létre, de gyorsan elnéptelenedhettek, s a ne-
vük is eltűnt a köztudatból. Habár ezek a települések hamar eltűntek, vagy eleve csak egy-
egy összeírásban szerepelt a nevük, épp az egyedi előfordulás miatt szolgálhatnak értékes
információval a telepítési és névadási tevékenységgel kapcsolatban.

Gyakran egy már létező falu mellett jött létre azonos nevű, jelzővel megkülönböz-
tetett helység (pl. *Alsómogyorós*, *Kisszerencsefalva*, *Újkislányfalva*). Ugyanakkor figye-
lembe kell vennünk azt, amire már SZABÓ ISTVÁN is felhívta a figyelmet a falukettőződés-
sek kapcsán, hogy a jelzővel elkülönülő falunévek „esetenként csupán egy-egy összefüggő
egységes település részét jelentették. Ezek a falurészek, ha egy időre külön falura mutató
nevet kaptak is, az idők folyamán legtöbbször nyomtalanul elvesztették megkülönböztető
neveiket, s ezután egyetlen név, rendszerint az eredeti alapnév alá foglaldottak” (SZABÓ
127). A csak felsorolásból adatolható helységek esetében ennek a bizonyítása szinte le-
hetetlen, de a kenézeket is közlő urbáriumok alapján biztosan állítható, hogy az önálló
kenézelt rendelkező falu viszonylagos önállóságot élvezett.

A gyors pusztulás egyik ékes bizonyítéka, hogy az egykori településeknek (egy-két
kivételtől eltekintve) nem találjuk nyomát a dűlőnévanyagban sem, vagyis az emlékek
teljesen kiveszett a köztudatból. Ritka esetben, de sikerülhet lokalizálnunk egyes falvakat,
amelyek dűlő- vagy víznévről kapták a nevüket, s ezek ma is használatban vannak.

Az alább bemutatandó 14 település zöme elsősorban két összeírásból adatolható:
a munkácsi várhoz tartozó uradalom egy 1570-es, 1603-ban bővített urbáriumának két pél-
dányából (UC. 18: 24, 97: 29), valamint ugyanennek az uradalomnak az 1613-as urbáriu-
mából (UC. 18: 25).

Alsómogyorós – 1570/1602/1603: *Also Mogyoros* (UC. 18: 24), *Also Mogiorós* (UC.
97: 29). A falut a megye nyugati részén, Bobolistya (ma Bubuliska, Бобовище) környékén
említi az urbárium. Alsómogyorós a Mágócsi Gáspár halála (1571) után, Rákóczi Zsig-
mond birtoklása idején (1591–1612) létrejött falvak között található. Bobolistya szom-
szédtságában fekszik napjainkban Kis- és Nagymogyorós helység, de egyikkel sem lehet
azonos, mivel mindkét falu szerepel abban a két összeírásban, amelyekben *Alsómogyorós*-t
említik. A név alapján arra következtethetünk, hogy Nagymogyoróstól délre feketett.
Mivel csak egyszer említik, valószínűleg korán elnéptelenedett. A *Mogyorós* helységnév
víznévi eredetű (vö. MIZSER 454–455; SEBESTYÉN 2020: 215, 298), de a falu neve egyér-
telműen névosztódással keletkezett a korábbi alapítású *Nagymogyorós* nevéből.

Balázsfalva – 1570/1602/1603: *Balas falwa* vel *Zelycze* (UC. 18: 24), *Balasfalwa* vel *Zelicze* (UC. 97: 29). A település szintén az említett két, tartalmilag azonos összeírásban szerepel ugyanabból az évből, de egyik urbárium sem említ pontos adatokat a helységről. Mindössze annyit tudunk meg róla, hogy valahol a Krajnán, tehát a megye keleti részén feküdt. Ábránka (Nagyábránka, Локитъ) és Ivaskófalva (Ивашковиця) között sorolják fel, a falu helye tehát a két szomszédos helység környékén keresendő. Sem a telepítőkről, sem a lakosokról nem tartalmaz információt. A helységnév etimológiája alapján alapítói talán magyarok voltak, de a párhuzamos, bizonytalan olvasatú *Zelice* (*Szelice* ~ *Szilce*?) vö. ukr. *сільце* 'kis falu, falucska' név alapján feltételezhető ruszin-magyar vegyes lakossága. A Krajnán ekkor már létező *Kisfalud* párhuzamos ruszin neve szintén *Szilce*, de a két helység nem lehet azonos, mivel utóbbi távol fekszik az említett helységektől. A megye nyugati részén az ungi határon szintén létezett egy *Balázsfalva* nevű helység, ennek korai neve azonban *Ballósfalva* volt (vö. SEBESTYÉN 2010: 20).

Dobókenézfalva – 1570: *Dobo kenez falua* (UC. 18: 22), *Dobokenezffalwa* alias *Dobowa* (UC. 18: 23), 1570/1602/1603: *Dobo kenezfalua* Alias *alboa* (UC. 18: 24), *Dobo kenezfalwa* alias *Alboa* (UC. 97: 29). A település 1570-ben tűnik fel, az urbárium szerint alapító kenézei Joannis és Nicolaus *Dobo*, velük együtt lakik Georgius Trozth (UC. 18: 23). A *Dobókenézfalva* név a kenéz nevének és a birtokos személyjellel kiegészült *falu* főnévnek az összetétele. Személynév + tisztségnév + *-falva* szerkezetű helységszavak ritkán fordulnak elő a magyar névadásban (vö. TÓTH V. 168; KÁZMÉR 109–111), Beregben azonban további példával is találkozunk, l. *Ivaskópapfalva*. Nem zárható ki, hogy a *Dobókenézfalva* névalak magyarosítás eredménye, esetleg az urbárium szerzőjének alkotása. A kenézek neve a m. *Dobó* csn. (CsnSz. 303; ÚMCsT. 246) vagy a kárpátaljai ruszinok körében elterjedt *Дуб* csn. (CSUCSKA 212) származéka. A magyar név mellett az urbáriumok a párhuzamos ruszin névalakokat is közlik. Az egyik 1570-es összeírásban a település ruszin neve *Dobowa* alakban szerepel, ami a *Dobó* szn. birtoklást kifejező *-owa* képzős alakja, jelentése tkp. 'Dobóé'. A másolatban közölt urbárium azonban *Alboa* névalakot említ, ami a helységen átfolyó *Obava* folyó nevéből ered, l. 1270: *Olbu*a (Gy. 1: 548). A falu nem tűnt el nyomtalanul, azonos a ma is létező Dubinával (Дубино).

Dubócka – 1613: *Duboczka* (UC. 18: 25), 1622: *Duboczka* (UC. 18: 26). A Munkácstól északkeletre fekvő Szinyák hegység területén feküdt Dubócka helység, aminek a nevével az 1613-as urbáriumban találkozunk. Nagyrabonica (Alsóhrabonica, egyesült Szentmiklóssal) és Felsőrabonica (Felsőhrabonica, Верхня Грабівниця) között említi az összeírás, mivel azonban a két helység földrajzilag távol esik egymástól, ezért a település pontos helyének meghatározása lehetetlen. DEZSŐ LÁSZLÓ egy *Dubóc* nevű falut említ ezen a környéken, a két helység valószínűleg azonos (vö. DEZSŐ 250; SEBESTYÉN 2010: 43). A falu kenézsege 1613-ban *Duboczka*i Jánosnál volt, de a lakosok többsége is a *Duboczka*i családnevet viselte: *Duboczka*i Thamas, *Duboczka*i Janos, *Duboczka*i Janko. A kenézcsoádok gyakran kapták nevüket az általuk alapított helységről, itt is ennek lehetünk a tanúi. Rajtuk kívül *Drogar Gherghelyi*, *Thwr Pal* és *Peter*; *Orban Laszlo*, *Thrws Sandor* és *Szirokman Demko* egész- és félhelyes lakosok éltek a faluban. A helység leírásában a következő információk szerepelnek: „Az kenezeknek vagion egi malmok var fzuksfegere ahioz tartoznak bochiatanj. Vagion itt egy Pokittna neww awas erdeő Obowaigh

Raboniczaigh eo Naga fzamara minden koron tilalmaσ volt, az eo Naga Jwhai jartak rayta de moft az eo Naga jwhafzi azon kiwulis az maσ jwhafzokat meg fzoikiak haborgattni azon a berczen” (uo.). Az erdő neve (*Pokittna*) alapján sem sikerült pontosabban meghatározni a település helyét. Az 1622-es urbáriumban is szerepel, ekkor *Lázár* nevű kenéze volt. A korábban már említett 1570-es, 1603-ban kiegészített urbárium *Buztra* (*Bisztra?*) *Dubockai* néven említ egy helységet, ami valószínűleg megegyezik ezzel a faluval, vö. 1570/1602/1603: *Buztra doboczkej* (UC. 18: 24), *Buztra dobroczkay* (UC. 97: 29).

Kisszerencsefalva – 1613: *Kÿs Zerencheffalwa* (UC. 18: 25), 1622: *Kis Zerenczefalva* (UC. 18: 26). A Munkácsról északnyugatra fekvő *Szerencsfalva* (Щасливе, korábban Серенчуви) helység mellett az 1613-as urbárium említ egy *Kisszerencsefalva* nevű falut, ahol *Andras Lazar* a fő kenéz, de egy kenézségben lakik vele *Andras Miklos*, aki minden bizonnyal a testvére. Kenézlevéllel is rendelkezik („Lewelek vagion eő Nagatol”), s az összeírás szerint a kenézek ugyanúgy adóznak, mint más falvakban. Az egyedüli jobbágyság a faluban *Verak Mihály*, aki fél jobbágyhellyel rendelkezik. A település ezen kívül még az 1622-es összeírásban is szerepel: az urbárium szerint kenéze *Stephanus* nevet visel. Az 1625-ös és a későbbi urbáriumokban már csak Szerencsfalva helységről esik szó, amiből arra következtethetünk, hogy Kisszerencsefalva valószínűleg elnéptelenedett, vagy eleve csak Szerencsfalva újabb településrésze volt.

Kobolkapálfalva – 1613: *Kobolkapalffalwa* (UC. 18: 25), 1622: *Kobolkapalfalva* (UC. 18: 26, 27). Bár ez a település *Kobulka* néven szerepel LEHOCZKY monográfiájában, a helység korai névadatai miatt fontosnak éreztem a megemlítését. LEHOCZKY leírása szerint „Hajdan falu volt a vizniczei pataknál; az 1704-ki úrbér szerint, nyoma a XVII. század elejéről való, a midőn Kobulko János kenéz lakott ott, annak halálával a kenézség pár telekre szállott le s Kobulka György és Opalenik Lázár birtak három malmot is a Viznicze vizén. 1704-ben már mint pusztát említi. melyről nem tudatik, mikor lett laktalanná. Most egykori fekvése is ismeretlen.” (LEHOCZKY 3: 824). A helység nevének első ismert említése 1613-ból származik, s *Kobolkapálfalva* formában szerepel az urbáriumban. A falu kenéze ekkor már „*Kobolka* Marton eghefz helyes feő kenez”. Rajta kívül *Kobolka Geörgi* és *Bifztrai Simon* fél helyes lakosok adóznak a faluban. A névadó Pál személyéről nem tesz említést az urbárium, de az emléke még élhetett, amit a helységnév bizonyít. Talán az 1613-as kenéz édesapja lehetett, s a falut néhány évvel korábban alapíthatták. 1622-ben ugyanez a Márton a kenéz. 1625-ben már a keresztnév nélküli településnév-változat használatos, vö. 1625: *Kobulkafalua* (UC. 18: 28). A 17. század második felére pedig a köznévi tag is lekopott, vö. 1705: *Kobulka* (UC. 20: 1). (A névváltozatok kapcsolata: *Kobolkapálfalva* > *Kobulkafalva* > *Kobulka*.) A kételemű személynév + -falva szerkezetű nevek ritkábban fordulnak elő a helynévadásban (vö. TÓTH V. 43–45), de Beregben több példát is találunk erre a névszerkezetre, l. alább *Páskajánosfalva*, ill. *Papgyörgyfalva*, *Fejérágostonfalva*, *Désandrásfalva* stb. (SEBESTYÉN 2010: 46, 110, 2020: 96).

Lyakova – 1570/1602/1603: *Lyakova* (UC. 18: 24), *Lyakoua* (UC. 97: 29). Az eddig ismeretlen *Lyakova* település is a két említett munkácsi uradalmi összeírásban szerepel. Egyik urbárium sem említ pontos adatokat a helységről, mindössze annyit tudunk meg róla, hogy valahol a Viznice folyó vidékén, Munkácsról északra feküdt. Az 1603-as

kiegészítés a szintén elpusztult, de ismeretlen fekvésű *Pruznya*, illetve *Chyeben*, vel *Rhochytnja* (Csabina, Чабин) falu között sorolja fel. Mivel az utóbbi falu a Viznicével párhuzamos Obava folyó völgyében fekszik, feltételezhetjük, hogy Lyakova nyomait is ott kell keresnünk. Az urbárium a telepítőkről és a lakosokról sem tartalmaz információt. A név etimológiája bizonytalan, talán az ukr. *Лях* csn. birtokos képzős alakja (vö. CSUCSKA 351).

Parascicsfalva – 1613: *Parascicsffalwa* (UC. 18: 25). A falut az 1613-as urbárium említi. Nem szerepel az összeírásban kenéz, de a két adózó lakos, *Parafchich Laszlo* és *Parafchich Demko* egészhelyes személyek neve alapján minden kétséget kizáróan feltételezhetjük, hogy ők a falu alapítói és névadói. A falu leírásában szerepel, hogy „Hasonló ezeknekis allapattiok, mint az teöbbinek, Dunkofalwahoz halgattnak, oda fizettnek adotis, eggiwtt, ninch kenezzek.” A helység tehát az Obava folyó völgyében, Dunkófalva (Обава) közelében települhetett. A települést később nem említik az összeírások, egy 1725-ös dokumentum azonban *Paraszcsiczovicza* néven egy pusztát azonosít Dunkófalva és Alsóhrabonica között: „Praedium Paraszcziczovicza modo colunt Dumko falusienses. Possunt Interminare Avend Cubulos Quatuor foenile non... sylvis totum excrevit, nec pecora Cornuta nec oves pascuari possunt nam ex Una parte, Hrabonicza ex altera vero Dumko falva possedet” (UC. 124: 5). Ugyanebben az összeírásban szerepel még többek között *Harhalinovicz*, *Jiuszovicza*, *Kosztreovicza Praedium*, arról azonban nincsenek adataim, hogy ezek korábban falvak lettek volna, mert más összeírásokban nem szerepelnek. Nem zárhatjuk ki azonban, hogy Parascicsfalvához hasonlóan ezek is elnéptelenedett kenézi falvak maradványai.

Páskajánosfalva – 1613: *PaszkaJanosffalwa* (UC. 18: 25). Ez a település is csak az 1613-as urbáriumban szerepel Kislohó és a középkorban szintén eltűnt Szotolecfalva között a Munkáctól északnyugatra húzódó hegyvidéken. A falu főkenéze Pászka János („Paszka Janos feő kenez”), aki a leírás szerint „Chiak maga lakik, femmi jobbagia ninch, nemio lefzen foja, eo Naga lafsa, Adaja mint az teöb kenezeknek.” Minden bizonnyal egy olyan helységről van szó, ami inkább csak falukezdemény, s az alapító kenéznek nem sikerült telepeseket gyűjtenie maga mellé. A kenézlevélről nem esik szó, a település nevéből azonban arra következtethetünk, hogy lehetett ilyen, hiszen a kenéznek adót kell fizetnie, vagyis a „falv” alapítása hivatalos úton történt. A falu neve ugyancsak hatósági névadásról utal, vö. *Kobolkapálfalva*.

Prenicse – 1570/1602/1603: *Preniche* (UC. 18: 24, 97: 29). Az ismeretlen település szintén az 1603-ban kiegészített 1570-es összeírásban szerepel, s a korábban már említett falvakhoz hasonlóan csak a névvel találkozunk, egyik urbárium sem említ adatokat a helységről. Mindössze annyit tudunk meg róla, hogy valahol a Krajnán, tehát a megye keleti részén feküdt két, ma már szintén nem létező falu, Mocsárka és Trojánfalva között. A név olvasata (*Prenice?*) és etimológiája is bizonytalan, talán kapcsolatba hozható az ukr. *Пріи́муч* családnévvel (CSUCSKA 467).

Rákóc – 1570: *Rakocz* (UC. 18: 23), 1570/1602/1603: *Rakocz* (UC. 18: 24), *Rakochy* (UC. 97: 29). Az 1570-es, a munkácsi uradalom településeit felsoroló urbáriumokban találkozunk *Rákóc* falu nevével, ami az eredeti összeírás 17. század eleji másolataiban

Rákóci alakban szerepel. Ennek oka valószínűleg abban keresendő, hogy a munkácsi uradalom 1587-ben Rákóczi Zsigmond birtokába került felesége, Mágocsi András özvegye, Alaghy Békény Judit révén (vö. LEHOCZKY 3: 82). A helységet az Obava folyó völgyében említik Munkáctól északra, Kockaszállás (Косино) és Dunkófalva (Обава) között. A faluban a kenézséget Malany Ferenc és László együtt viselte („Fran. et Ladaus Malany”), a kenézlevelet Szentjánosi Lajos beregi főispántól kapták 1568-ban. Az összeírások mindössze egy telepést, Franciscus Farkast említenek a helységben, s a leírás szerint nem érkezett további telepés vagy beköltöző a faluba. Nyilván ezzel is magyarázható, hogy a településkezdemény elenyészett. A falu pontos helyének meghatározása ma már lehetetlen, ugyanakkor a névadás motívuma biztosan feltárható. Az Obava völgyében ugyanis találkozunk egy *Rakovec* víznévvel, vö. 1865: *Rakovecz pat.*, *Rakovicza patak*, *Rakovecz patak*, *Rakovecz Bach* stb. (SEBESTYÉN 2017: 272), a településnév minden bizonnyal névátvitellel jött létre a mellette folyó patak nevéből. Szentmiklós 1865-ös kataszteri térképén pedig *Rakovecz* néven találunk egy dűlőt, vö. 1865: *Rakovecz* (SEBESTYÉN 2008: 40).

Resova – 1603: *Resoŭa* (UC. 97: 30), 1622: *Rhesova* (UC. 18: 26, 27), 1625: *Refoua malom* (UC. 18: 28). A helység az 1603-as és 1622-es összeírásban is szerepel a települések között. Pontos fekvése nem derül ki a leírásból, de Munkács után, illetve a munkácsi uradalomhoz tartozóként említik. Az urbáriumokban kiemelik a resovai malmot, ami a Latorca vizén állhatott. A malom említésére már az 1603-as urbáriumban sor kerül, vö. 1603: „Resoŭa Malombann Vagion ibidem keő. Az eggyk kereket keöuel mind malō hazafut az ur ideyeben chynaltak.” Az itteni malom a Munkács várához tartozó tizenhat malom egyike, s a lucskai malom után sorolják fel. 1625-ben is csak a malmot említik: „Itt eő Feolgenek az hatarban Jo Molna wagion harom keőre forogh. Refoua malomnak hŷak” (UC. 18: 28). Később nem írnak róla az urbáriumok, LEHOCZKY sem tud róla. TÓTH JÁNOS Beregrákos helyneveit feldolgozó füzetében azonban a Latorca folyó közelében említ egy *Résova* nevű dűlőt: „*Résova* – A Latorca partján húzódó mély gödör. A folyó alakította ki formáját; részben művelés alatt áll; nevét a rés szóból kapta” (TÓTH J. 15). Bár a név etimológiáját valószínűleg máshol kell keresnünk, az egykori falura való vonatkozását és egyezését erősíti, hogy a dűlő közvetlen közelében adatol a szerző egy *Pusztafalu* nevű legelőt is (uo.).

Újkislányfalva – A beregi Hát hegység egyik legfontosabb kenézi alapítású települése Leányfalva, a 9 krajnai falu egyike. A 14. században alapított helység mellett a 16. század végén jött létre Kislányfalva, ami a 18. század végén elnéptelenedett, majd ruszin jobbággyokkal való újratelepítése után a *Berezinka* nevet kapta. Az 1613-as urbárium a két Leányfalva (*Nagŷ Lamffalwa*, *Kŷs Lamffalwa*) mellett egy *Újkislányfalva* nevű helységet is említ, vö. 1613: *Uŷ Kŷs Lamffalwa* (UC. 18: 25). A *Lámfalva* névalak a korai, elsődleges *Lánfalva* fonetikai variánsa (a név etimológiájához l. KISS 279–280; SEBESTYÉN 251–252). A település kenéze ekkor „Feŷer Agofton feő kenez”. Az összeírás két további lakost is felsorol a faluban, *Feŷer Thamas*-t és *Jacob*-ot, akik egész helyes jobbággyok: „Mind kenezek es jobbagiok adaŷa s fŷolgalattia haŷonlo ittis mint maŷutt”. A helység még egy összeírásban szerepel, vö. 1622: *Vŷ Kis Lanfalva* (UC. 18: 26). Az 1622-es urbárium szerint a kenéze *Jakab* nevet viselt, aki valószínűleg megegyezik a korábbi iratban szereplő *Feŷer Jakab*-bal. Később már nem említik a falut, eltűnésének körülményei sem ismertek, nem zárható ki, hogy egyesült Kislányfalvával. Az 1613-as kenéz neve

alapján felvetődhet, hogy a helység nem lehet-e azonos a 16–17. század fordulóján említett Fejérágostonfalvával (vö. SEBESTYÉN 2012: 46). Ezt azonban kizárhatjuk, mert azt a települést LEHOCZKY és DEZSŐ is a megye északnyugati részén, Bubuliska közelében lokalizálja (LEHOCZKY 3: 818; DEZSŐ 250).

Zaricsó – 1570/1602/1603: *Zarichio* (UC. 18: 24), *Zaricho* (UC. 97: 29). *Zaricsó* neve szintén a Rákóczi Zsigmond idején települt falvak között szerepel. A felsorolásban két, ma már szintén nem létező falu, Hazugafalva (*Hazogha falwa*) és Kisbelebele (*Kis Belebel*) között említik a Viznice folyó vidékén. Nevezett falvak azonban a Viznicével párhuzamos Obava folyó völgyében feküdtek, a település helyét tehát – több elpusztult helységhez hasonlóan – ott kell keresnünk. A név etimológiája sem segíti a pontos lokalizálást, jelentése ugyanis ’folyón túl’, így a völgyben bárhol lehetett. Ugyanakkor a helység kapcsán fény derült LEHOCZKY TIVADAR egy tévedésére, aki a Bereg megyei elpusztult falvak között sorolja fel *Zariscsa* falut, amelyről megállapítja, hogy „Az 1600. évi adóösszeírási okmányban a munkácsi várhoz tartozó helységül említetik, melyben Rákóczy Zsigmondnak egy jobbágytelke volt. Zariscsának mondatik oroszul Karaszlő ugocsai helység” (LEHOCZKY 3: 842). Valószínű azonban, hogy nem az ugocsai, hanem a Munkácstól északkeletre fekvő Zaricsóról van szó, amit LEHOCZKY tévesen azonosít Karaszlőval.

Hivatkozott irodalom

- CsnSz. = KÁZMÉR MIKLÓS, *Régi magyar családnevek szótára. XIV–XVII. század*. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest, 1993.
- CSUCSKA = ЧУЧКА, ПАВЛО 2005. *Прізвища закарпатських українців. Історико-етимологічний словник*. Видавництво „Світ”, Львів.
- DEZSŐ = ДЖЕ, ЛАСЛО 1967. *Очерки по истории закарпатских говоров*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- Gy. = GYÖRFFY GYÖRGY, *Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza* 1–4. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1963–1998.
- KÁZMÉR MIKLÓS 1970. *A „falu” a magyar helységnevekben (XIII–XIX. század)*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- KISS LAJOS 1992. A telepítő kenézükről nevet kapott falvak a beregi Hát vidékén. In: PÁL DERÉKY – SZ. BAKRÓ-NAGY MARIANNE – TIMOTHY RIESE – HAJDÚ PÉTER szerk. *Emlékkönyv Rédei Károly 60. születésnapjára*. Institut für Finno-Ugristik der Universität Wien – MTA Nyelvtudományi Intézet, Wien–Budapest, 269–289.
- LEHOCZKY TIVADAR 1881–1882. *Beregvármegye monographiája* 1–3. Pollacsek Miksa, Ungvár.
- MIZSER LAJOS 2007. *Mogyorós. Magyar Nyelv* 103: 454–455.
- SEBESTYÉN ZSOLT 2008. *Kárpátalja településeinek történeti helynevei*. Bessenyei Kiadó, Nyíregyháza.
- SEBESTYÉN ZSOLT 2010. *Bereg megye helységneveinek etimológiai szótára*. Bessenyei Kiadó, Nyíregyháza.
- SEBESTYÉN ZSOLT 2017. *A Felső-Tisza-vidék folyóvíznevei*. Nyíregyházi Egyetem, Nyíregyháza.
- SEBESTYÉN ZSOLT 2020. *Kárpátalja helységnevei*. Szerzői kiadás, Nyíregyháza.
- SZABÓ ISTVÁN 1966. *A falurendszer kialakulása Magyarországon. X–XV. század*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- TÓTH JÁNOS 1988. *Beregrákos (Rakosino) helynevei*. Magyar Névtani Dolgozatok 75. ELTE Magyar Nyelvészeti Tanszékcsoport Névkutató Munkaközössége, Budapest.

TÓTH VALÉRIA 2017. *Személynévi helynévadás az ómagyar korban*. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen.

UC. = Urbaria et conscriptiones (Urbáriumok és összeírások). In: Hungaricana Közgyűjteményi Portál. Petőfi Irodalmi Múzeum, Budapest. <https://archives.hungaricana.hu/hu/urbarium/https://archives.hungaricana.hu/hu/urbarium/>

ÚmCsT. = HAJDÚ MIHÁLY, *Újmagyarkori családneveink tára. XVIII–XXI. század. I. Adatok*. Szerzői kiadás, Budapest, 2012.

SEBESTYÉN ZSOLT
Nyíregyházi Egyetem

Számunk szerzői

DR. BÁRDOSI VILMOS, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Romanisztikai Intézet, Francia Tanszék, bardosi.vilmos@btk.elte.hu – DR. BÓNA JUDIT, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Alkalmazott Nyelvészeti és Fonetikai Tanszék, bona.judit@btk.elte.hu – DR. BÜKY LÁSZLÓ, Szegedi Tudományegyetem, Magyar Nyelvi és Irodalmi Intézet, Magyar Nyelvészeti Tanszék, buky@hung.u-szeged.hu – DR. ERB MÁRIA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Germanisztikai Intézet, Német Nyelvészeti Tanszék, erb.maria@btk.elte.hu – DR. GAZDAG VILMOS, II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Magyar Tanszéki Csoport, gazdagvilmos@gmail.com – DR. HORVÁTH LÁSZLÓ, ELKH Nyelvtudományi Kutatóközpont, horvath.laszlo@nytud.hu – DR. ISTÓK BÉLA, Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, istokv@ujs.sk – DR. JUHÁSZ DEZSŐ, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, juhasz.dezso@btk.elte.hu – DR. KISS SEBESTYÉN, DSZC Péchy Mihály Építőipari Technikum, sebestyen.kiss75@gmail.com – DR. KOROMPAY KLÁRA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, korompay.klara@btk.elte.hu – LANTAY GYULA, Szegedi Tudományegyetem, Nyelvtudományi Doktori Iskola, Általános Nyelvészeti Tanszék, gyulalantay@hotmail.com – DR. LŐRINCZ GÁBOR, Selye János Egyetem, Tanárképző Kar, Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék, lorinczg@ujs.sk – DR. MATICSÁK SÁNDOR, Debreceni Egyetem, Magyar Nyelvtudományi Intézet, Finnugor Nyelvtudományi Tanszék, maticsak.sandor@arts.unideb.hu – DR. M. NAGY ILONA, Debreceni Egyetem, Történelmi Intézet, Klasszika-filológiai és Ókortörténeti Tanszék, m.nagy.ilona@arts.unideb.hu – DR. NEMESI ATTILA LÁSZLÓ, Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet, Magyar Nyelvészeti Tanszék, nemesi.attila@btk.ppke.hu – DR. PESTI JÁNOS, drpestijanos@gmail.com – SÁJTER LAURA, Állami Egyetem Bálti, Angol–Német Tanszék, Moldova Köztársaság, laurasajter@gmail.com – DR. SEBESTYÉN ZSOLT, Nyíregyházi Egyetem, Magyar Nyelvészeti Tanszék, sebestyen.zsolt@nye.hu – DR. SZABÓ T. ANNAMÁRIA, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, szabotannamaria@btk.elte.hu – DR. TÓTH PÉTER, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Berzsenyi Dániel Pedagógusképző Központ, Magyar Nyelvtudományi Tanszék, toth.peter@sek.elte.hu.